

Négy szakrális hely.

A hely, ahol egy „beavatott”, teremtő ember lakott, működött, szakrális, megszentelt helyé válik - számomra. A világ helyekre bontható kiterjedés. Mircea Eliade, a profán és szakrális fogalmának legkiválóbb elemzője első sorban vallási értelemben különítette el ezt a két minőséget, amelyek átszövik emberi világunkat, ő írja: a minket körülvevő tér inhomogén, a profán, általában tárgyakkal telített környezetből istenekhez köthető, szakrális értéket viselő részek emelkednek ki.

Egy többletet alkotó személy a Szellem világbeli összetartalmát növeli. Ilyen egyén vagy tudománynak, vagy művészetnek nevezhető értéket teremt. Azt, aki ilyent létre tud hozni, felkentnek tarthatjuk. Az a hely, ahol született, élt, alkotott, meghalt a többi embertársa számára szent, szakrális helyé válhat, kiválik a profán helyek tömkelegéből. Küllemében legtöbbször olyan mint a többi mellette levő város, ház, lakás, szoba, de tudva, hogy ki élt ott, más jelentőségre tesz szert, más érzelmi szintet kap. Számomra tehát a nagy szellemi alkotást teremtő emberek működési területe szent hely.

Sokfelé jártam a világban és visszaemlékezve ezekre a helyekre tudatomban megjelenik ez a spirituálisnak nevezhető inhomogenitás. Ennek viszont az a feltétele, hogy tudjam, ki is az a személy, aki az adott helyhez kötődik.

Négy kis helyről teszek most említést, amelyek számomra szentek lettek – több más között -, így őrzöm emléküket tudatomban. Ha őrólok bárhol szó esik, először ez az épület jelenik meg rögtön lelki szemeim előtt. A négy hely közül három különböző művész-személyiség lakhelye, működési területe volt.

A híres orosz költő, Puskin mennyezetig érő polcokon könyvekkel telített lakása Szentéteváron, itt élt élete utolsó 11 évében, itt írta nagy prózai műveit, pl. a Borisz Godunovot. Párbajsebesülés utáni halálának (1837) helye is ez a lakás volt, itt látható ágya, amelyen elvérzett, valamint a vérével befestett mellénye, halotti maszkja, egy hajtincse.

Mahler zeneszerző kis erdei háza a Klagenfurt melletti hegyen, ahol több művet komponált egyedülálltban, távol az emberektől, pl. 5. és 6. szimfóniát, fájdalmasakat is: énekek hat gyerekkorban meghalt testvére emlékére (Kindertotenlieder, F. Rückert verseire). Saját kislánya halála után eladta a házikót (1908), most eredeti tárgyakat (pl. zongora) bemutató kis múzeum.

Picasso háza Vallaurisban, a francia Riviéra közelében, az itt általa készített sok kerámiával és főleg: mellette az eredetileg elhagyott régi várkápolna falai, ahova ő bezárkózott, mint Michelangelo a sixtusi kápolna festésénél, hogy megfestesse a modern háború és a vágyott béke freskóit a koreai háború idején (1951). A háború fajtáit az ősi harcmódoktól a harckocsikig sok részlet mutatja be az egyik falon, sőt a bakteriális háború is megjelenik, a béke oldalán Pegazus képe a domináns, a sárkányeregetés képe, a szabadban pihenő család nyugalma a béke állapotát idézi.

A negyedik hely több szempontból elüt ezektől. Első sorban is tudományos tevékenységhez, annak eredményéhez kötődik, amely – persze – emberek kiemelkedő tevékenysége. Másrészt pedig a hely az amerikai földrészen van, harmadrészt az eredeti épületet már lebontották, helyén most modern épület áll, rajta a tábla az itt történekekről. Kanadában vagyunk, Torontóban, a tábla azt jelzi, hogy Banting, Best és MacLeod itt kísérletezte ki, majd állította elő az inzulint (1922), amely akkor megmentette egy már kómában fekvő cukorbeteg gyermek életét, azóta sok millió emberét. Már más a környezet, mint működésük idején, de az ember megilletődött, fejét meghajtván áll meg ezen a szent helyen. Az eredeti kísérleti eszközök a szomszéd épületben most is megtekinthetők. A hely magában tartja az itt történeteket, a negyedik dimenzió virtuálisan benne van a három dimenzióban akkor is, ha a hely anyagi-tárgyi összetétele megváltozott.

Ha e helyek jelentőségét megadó eseményeket nézzük, mindegyiknél megjelenik életünk örök kísérője a halál. Puskin halála közvetlen valóságában kötődik ehhez. Mahlernek a műveihez és a házikójához fűződő kapcsolatát családi halálesetek is befolyásolták. Picasso békevágyát a háborúk által megölt rengeteg ember emléke és újabb áldozatok elkerülésének óhaja motiválta. Az inzulin felfedezése a biztosan halálra ítélt gyermek életét mentette meg és azóta mily sokan haltak volna meg, ha nincs gyógyszerként alkalmazható inzulin.